# EUROPOS PARLAMENTAS

*2004* *2009*

*Teisės reikalų komitetas*
*Pirmininkas*

Gerb. Jean-Marie Cavada

Pirmininkui
Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto
BRIUSELIS

Tema: Belgijos Karalystės iniciatyvos, siekiant, kad Taryba priimtų Pamatinį sprendimą dėl draudimų, kylančių iš apkaltinamųjų nuosprendžių už seksualinius nusikaltimus, įvykdytus prieš vaikus, pripažinimo ir vykdymo Europos Sąjungoje (14207/2004 – C6-0244/2004 – 2004/0818(CNS)[1]) teisinio pagrindo

Gerb. Pirmininke,

Vadovaudamiesi Darbo tvarkos taisyklių 35 straipsnio 2 dalimi 2005 m. spalio 6 d. laišku Jūs paprašėte Teisės reikalų komiteto pateikti nuomonę, ar pirmiau nurodyto Komisijos pasiūlymo teisinis pagrindas yra pagrįstas ir tinkamas.

Per 2005 m. lapkričio 22 d. posėdį komitetas apsvarstė pirmiau nurodytą klausimą.

*Bendra apžvalga*

Ši iniciatyva grindžiama ES sutarties 31 straipsnio 1 dalies a punktu[2] ir 34 straipsnio 2 dalies b punktu; Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto pranešėjas B. Sonik mano, kad įtraukus nuorodą į 31 straipsnio c punktą, iniciatyvos teisinį pagrindą sudarytų 31 straipsnio 1 dalies a ir c punktai bei 34 straipsnio 2 dalies b punktas, o tai „sudarytų galimybes lengviau gauti informaciją apie draudimus (juos privalomai registruojant nuosprendžių registre) ir juos taikyti“.

*Teisinis pagrindas*

[1] Dar neskelbta OL.
[2] Iniciatyvoje padaryta spausdinimo klaida: vietoje „31 straipsnio a punktas“, reikia rašyti „31 straipsnio 1 dalies a punktas“.

Visi Bendrijos teisės aktai turi būti teisiškai grindžiami Sutarties (ar kito (pirminio) teisės akto, kurį jie įgyvendina) nuostatomis. Teisiniu pagrindu apibūdinama Bendrijos kompetencija *ratione materiae* (iš esmės) ir apibrėžiama, kaip ji turi būti įgyvendinama, t. y. kokios teisinės priemonės ar sprendimo priėmimo procedūros turėtų būti taikomi.

Teisingumo Teismo nuomone, teisinio pagrindo parinkimas nėra subjektyvus, „jis turi būti paremtas objektyviais veiksniais, kuriuos galima patikrinti teismine tvarka“[1], pvz., nagrinėjamo teisės akto tikslu ir turiniu[2]. Be to, lemiamas vaidmuo turėtų tekti pagrindiniam teisės instrumento tikslui.[3]

Vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, bendro pobūdžio Sutarties straipsnis yra užtektinai pagrįstas teisinis pagrindas net tuomet, kai nagrinėjamu teisės aktu be kita ko siekiama nepagrindinės svarbos tikslo, kurio siekiama tam tikrame Sutarties straipsnyje[4].

Tačiau jei teisės akte nustatyti keli vienas su kitu glaudžiai susiję tikslai, kurie yra vienodai svarbūs, teisės aktas turi būti grindžiamas skirtingomis tinkamomis Sutarties nuostatomis[5], nebent tai neįmanoma dėl nuostatose numatytų sprendimo priėmimo procedūrų bendro nesuderinamumo[6].

*Aktualios ES sutarties nuostatos*

*31 straipsnis*

1. Bendrą veiklą, susijusią su teisminiu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, sudaro:

a) bendradarbiavimo tarp valstybių narių atsakingų ministerijų ir teisminių arba joms prilygstančių institucijų, atitinkamais atvejais įskaitant bendradarbiavimą per Eurojustą, susijusio su teismo procesais ir sprendimų vykdymu, lengvinimas ir spartinimas;

b) ...;

**c) valstybėse narėse taikomų teisės normų suderinamumo užtikrinimas tokiu mastu, koks gali būti reikalingas tokiam bendradarbiavimui gerinti;**
....

*34 straipsnis*
1. ...

[1] Byla 45/86, *Komisija prieš Tarybą,* 1987 m. Rink., p. 1439, 5 punktas.
[2] Byla C-300/89, *Komisija prieš Tarybą,* 1991 m. Rink., p. I-287, 10 punktas.
[3] Byla C-377/98, *Nyderlandai prieš Europos Parlamentą ir Tarybą*, 2001 m. Rink., p. I-7079, 27 punktas;
[4] Byla C-377/98, *Nyderlandai prieš Europos Parlamentą ir Tarybą*, 2001 m. Rink., p. I-7079, 27-28 punktai; byla C-491/01, *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco*, 2002 m. Rink., p. I-11453, 93-94 punktai.
[5] Byla 165/87, Komisija prieš Tarybą, 1988 m. Rink., p. 5545, 11 punktas.
[6] Žr., pvz., bylą C-300/89 Komisija prieš Tarybą, 1991 m. Rink., p. I-2867, 17-21punktai (Byla dėl titano dioksido), bylą C-388/01 Komisija prieš Tarybą, 2004 m. Rink., p. I-4829, 58 punktas ir bylą C-491/01 British American Tobacco, 2002 m. Rink., p. I-11453, 103–111 punktai.

2. Taryba imasi priemonių ir skatina bendradarbiavimą taikydama deramą formą ir tvarką, kaip nustatyta šioje antraštinėje dalyje, kad padėtų siekti Sąjungos tikslų. Dėl to bet kurios valstybės narės arba Komisijos iniciatyva Taryba gali vieningai:

a) ...;

b) priimti pamatinius sprendimus siekiant suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus. Pamatiniai sprendimai valstybėms narėms yra privalomi rezultatų, kuriuos reikia pasiekti, atžvilgiu, bet palieka nacionalinėms valdžios institucijoms galimybę pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus. Jie nėra tiesiogiai veikiantys.
....

*Siūlomo pamatinio sprendimo tikslas ir turinys*

Remiantis Belgijos Karalystės iniciatyvos aiškinamąja dalimi, siūlomo pamatinio sprendimo tikslas – pagerinti valstybių narių bendradarbiavimą vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo srityje, ypač užtikrinant veiksmingą draudimų, susijusių su apkaltinamaisiais nuosprendžiais už šiuos nusikaltimus, įgyvendinimą.

Šiuo metu neįmanoma užtikrinti, kad vienoje valstybėje narėje taikomas draudimas turės teisinę galią kitose valstybėse narėse, nors nuteistas asmuo turi judėjimo laisvę visoje Europos Sąjungos teritorijoje. Vienoje valstybėje narėje už pedofiliją nuteistas asmuo, kuriam toje valstybėje taikomas draudimas verstis su vaikų priežiūra susijusia profesine veikla, gali išvengti šio draudimo persikėlęs į kitos valstybės narės teritoriją.

Pagal siūlomą pamatinį sprendimą būtų taikomas abipusio pripažinimo principas dėl draudimų, kylančių iš kitose valstybėse priimtų apkaltinamųjų nuosprendžių už seksualinius nusikaltimus, įvykdytus prieš vaikus. Belgijos manymu, šio sprendimo priėmimą palengvina tai, kad taikymo sritis *ratione materiae* yra aiškiai apibrėžta ir įmanoma tik tokiame sektoriuje, kurio nusikalstamų veikų apibrėžtys buvo suderintos 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2004/68/TVR dėl kovos su seksualiniu vaikų išnaudojimu ir vaikų pornografija[1]. Pažymėtina, kad šio pamatinio sprendimo teisinį pagrindą sudaro ES sutarties 29 straipsnis, 31 straipsnio 1 dalies c punktas ir 34 straipsnio 2 dalies b punktas.

Vadovaudamosi siūlomu pamatiniu sprendimu valstybės narės turės savo įstatymuose numatyti tokius su apkaltinamaisiais nuosprendžiais už minimus nusikaltimus susijusius draudimus verstis tam tikra veikla.

Taigi pagrindinis tikslas – pagerinti valstybių narių bendradarbiavimą įpareigojant valstybę narę, kurioje gyvena nuteistas asmuo, pripažinti kitoje valstybėje narėje tam asmeniui paskelbtus draudimus ir taikyti juos savo teritorijoje.

Siekiant veiksmingai įgyvendinti abipusio draudimų pripažinimo principą siūlomame teisės akte nustatyta, kad valstybės narės galės gauti informaciją apie užsienyje priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius tam, kad su tokiais duomenimis galėtų susipažinti valstybės narės, į kurią persikelia gyventi nuteistas asmuo, kompetentingos institucijos. Šiuo metu valstybės narės neturi visos informacijos apie užsienio šalyje priimtus nuosprendžius.

[1] OL L 13, 2004 1 20, p. 44.

Valstybėms narėms savaime pranešama tik apie tuos nuosprendžius, kurie priimami užsienio valstybėse jų piliečių atžvilgiu remiantis 1959 m. balandžio 20 d. Europos konvencija dėl tarpusavio pagalbos baudžiamosiose bylose[1]. Informacijos trūksta dar ir todėl, kad kai kurios valstybės narės neregistruoja tokių užsienyje priimtų nuosprendžių savo nacionaliniuose nuosprendžių registruose. Padėtis, susijusi su iš minimų nuosprendžių kylančiais draudimais ir tam tikrų teisių atėmimu, yra dar sudėtingesnė, nes šie draudimai paprasčiausiai gali būti neregistruojami užsienio valstybių nuosprendžių registruose.

Siekiant pagerinti susidariusią padėtį ir veiksmingai taikyti abišalio teisių atėmimo ir draudimų pripažinimo principą siūlomame pamatiniame sprendime nustatyti pagrindiniai minimalūs su informacijos teikimu kitoms ES valstybėms narėms susiję įsipareigojimai.

Paskutinė šios srities bendradarbiavimo Europos Sąjungoje spraga yra ta, kad jis dažniausiai taikomas tik vykstant tolesniam teismo procesui ir todėl neturi jokio prevencinio poveikio. Iš tikrųjų pagrindinis draudimo ar teisės verstis tam tikra veikla atėmimo tikslas pirmiausia yra užkirsti kelią naujiems nusikaltimams. Todėl būtina nedelsiant teisiškai įgyvendinti su užsienyje priimtais nuosprendžiais susijusius draudimus nelaukiant, kol bus įvykdyta naujų nusikaltimų. Atsižvelgiant į tai negalima drausti naudotis kitų valstybių nuosprendžių registru teisminiais tikslais, nes galimybė susipažinti su tokia informacija yra itin svarbi administraciniu ir prevenciniu požiūriu. Priešingai, valstybė narė turėtų būti įpareigota patikrinti kilmės valstybės nuosprendžių registrus visais atvejais, kai domimasi jos nacionaliniais nuosprendžių registrais, įskaitant ir tuos atvejus, kai nuosprendžių registro duomenys reikalingi tam, kad būtų duotas leidimas vykdyti tam tikrą veiklą remiantis pamatinio sprendimo taikymo sritimi.

*Siūlomos nuostatos*

**1 straipsnyje** pateikiamas pamatinio sprendimo tikslas, t. y. nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė pripažintų ir vykdytų savo teritorijoje draudimus, kylančius iš apkaltinamųjų nuosprendžių už 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2004/68/TVR dėl kovos su seksualiniu vaikų išnaudojimu ir vaikų pornografija 2, 3 ir 4 straipsniuose išvardytus nusikaltimus[2].

**2 straipsnyje** pateikiamos sąvokų apibrėžtys.

---

[1] Europos Taryba, ETS Nr. 30.

[2] Tai yra šie nusikaltimai:
- versti vaiką užsiimti prostitucija arba dalyvauti pornografiniuose renginiuose, arba gauti iš to naudos, arba kitaip išnaudoti vaiką turint tokį tikslą;
- verbuoti vaiką užsiimti prostitucija arba dalyvauti pornografiniuose renginiuose;
- atlikti lytinius santykius su vaiku
(i) panaudojus prievartą, jėgą arba grasinimus;
(ii) duodant pinigų arba suteikiant kitokios formos atlygį ar atlyginimą už tai, kad vaikas atliko lytinius santykius; arba
(iii) piktnaudžiaujant pripažinta pasitikėjimo, valdžios arba įtakos vaikui padėtimi.
- vaikų pornografijos gamyba;
- vaikų pornografijos platinimas, skleidimas arba perdavimas;
- vaikų pornografijos tiekimas arba sąlygų ja naudotis sudarymas;
- vaikų pornografijos įsigijimas arba turėjimas;
- šių nusikaltimų kurstymas, prisidėjimas juos vykdant, bendrininkavimas ir kėsinimas juos įvykdyti.

**3 straipsnyje** nustatoma, kad valstybės narės turi užtikrinti, kad visi draudimai (t. y. laikinas ar nuolatinis uždraudimas verstis su vaikų priežiūra susijusia profesine veikla, kuris susijęs su priimtu nuosprendžiu už 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2004/68/TVR dėl kovos su seksualiniu vaikų išnaudojimu ir vaikų pornografija 2, 3 ir 4 straipsniuose išvardytus nusikaltimus) būtų registruojami nuteisto asmens nuosprendžių registre.

**4 straipsnyje** numatyta, kad kai nuosprendį priėmusi valstybė perduoda informaciją iš nuosprendžių registro kitai valstybei narei pagal taikytinas tarptautines taisykles dėl tarpusavio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose, ištraukoje iš nuosprendžių registro ji pamini draudimą (ir jo trukmę).

**5 straipsnyje** nustatyta, kad nuosprendžių registro duomenis gali teikti kompetentinga valstybės narės centrinė institucija.

**6 straipsnyje** pateikiamos šios su draudimų pripažinimu ir vykdymu susijusios nuostatos:

„1. Vykdančiosios valstybės kompetentingos institucijos pripažįsta bet kokį draudimą, nereikalaudamos jokių formalumų, ir jį vykdo, išskyrus tuos atvejus, jei kompetentingos institucijos nusprendžia remtis vienu iš 7 straipsnyje numatytų nepripažinimo ar nevykdymo pagrindų.
2. Kai vykdančioji valstybė yra informuojama apie draudimo egzistavimą, taikant 1 punktą, šią informaciją ji persiunčia kompetentingai institucijai. Kompetentinga institucija per trisdešimt dienų nuo tokios informacijos persiuntimo priima sprendimą.“

**7 straipsnyje** nustatomos šios nepripažinimo ir nevykdymo priežastys:

„Vykdančiosios valstybės kompetentingos institucijos gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti draudimą, tik jeigu:
a) pagal vykdančiosios valstybės teisę bausmės vykdymui yra taikomas senaties terminas, kai atitinkami nusikaltimai priklauso tos valstybės jurisdikcijai pagal jos baudžiamąją teisę;
b) nuosprendis buvo priimtas neatvykus į teismą ir atitinkamas asmuo nebuvo pakviestas asmeniškai ar kitaip informuotas apie teismo posėdžio datą ir vietą, todėl nuosprendis buvo priimtas jam neatvykus;
c) atitinkamam asmeniui vykdančiojoje valstybėje buvo priimtas nuosprendis už tuos pačius nusikaltimus.“

**8 straipsnyje** nustatyta, kad vykdydama draudimą, nuosprendį priėmusios valstybės kompetentinga institucija nereikalauja jokių formalumų, išskyrus tam tikrą formą, reikalingą keistis informacija iš nuosprendžių registro.

**9 straipsnyje** numatyta, kad valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad nuteistasis turi stabdančio poveikio neturinčią teisių gynimo priemonę prieš draudimo pripažinimą ir vykdymą, o esminės priežastys, dėl kurių buvo priimtas nuosprendis, negali būti ginčijamos vykdančiosios valstybės teisme.

**10 straipsnyje** kalbama apie vėlesnes poveikį draudimui turinčias priemones, įskaitant svarstymą iš naujo, malonę, amnestiją, reabilitaciją ir draudimo panaikinimą.

**11 ir 12 straipsniuose** pateikiamos su įgyvendinimu ir įsigaliojimu susijusios nuostatos.

*Tinkamas teisinis pagrindas*

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas norėjo sužinoti, ar kalbant apie teisinį pagrindą nebūtų tinkama įtraukti ES sutarties 31 straipsnio 1 dalies c punktą (kaip siūloma šio komiteto pranešėjo pranešimo projekto pirmame pakeitime) šalia to paties straipsnio a punkto ir 34 straipsnio 2 dalies b punkto.

Pranešimo projekte pateikiamos šios priežastys, kodėl siekiama įtraukti papildomą nuostatą:

*„Yra du šio teisės akto tikslai: patobulinti naudojimąsi informacija apie draudimus (visų pirma privalomai registruojant šiuos draudimus nuosprendžių registre) ir imtis priemonių, kad draudimai būtų vykdomi.*

*Atsižvelgiant į tai, kad ES valstybių narių baudžiamoji teisė skiriasi, svarbu užtikrinti tam tikrą su nuosprendžiais susijusių taisyklių ir normų suderinamumo lygį.“*

Dar kartą pateikiamas 31 straipsnio 1 dalies c punktas:

*Bendrą veiklą, susijusią su teisminiu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, sudaro:*

*„c) valstybėse narėse taikomų teisės normų suderinamumo užtikrinimas tokiu mastu, koks gali būti reikalingas tokiam bendradarbiavimui gerinti;“*

Todėl reikia atsakyti į klausimą, ar siūlomu pamatiniu sprendimu apsiribojama „*bendradarbiavimo tarp valstybių narių atsakingų ministerijų ir teisminių arba joms prilygstančių institucijų, atitinkamais atvejais įskaitant bendradarbiavimą per Eurojustą, susijusio su teismo procesais ir sprendimų vykdymu, lengvinimu ir spartinimu“,* kaip nustatyta 31 straipsnio 1 dalies a punkte.

Tai yra pagrindinis klausimas, į kurį reikia atsakyti, nes šioje srityje nekalbama apie jokius procesinius veiksmus.

Turint mintyje vien tik pamatinio sprendimo tikslą, kuris yra nurodytas 1 straipsnyje: „*nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė pripažįsta ir vykdo savo teritorijoje draudimus, kylančius iš apkaltinamųjų nuosprendžių už tokius nusikaltimus“,* būtų tinkama vadovautis 31 straipsnio 1 dalies c punktu, jei tik *ex ambundanti cautela.*

Vis dėlto toliau nagrinėjant siūlomo pamatinio sprendimo nuostatas tampa aišku, kad kai kuriomis nuostatomis siekiama užtikrinti valstybėse narėse taikomų teisės normų suderinamumą pagal 31 straipsnio 1 dalies c punktą.

Pavyzdžiui, 3 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės *„imtųsi priemonių, reikalingų užtikrinti, kad visi draudimai yra registruojami nuosprendžių registre“.* Atsižvelgiant į tai, Belgijos iniciatyvos aiškinamojoje dalyje labai aiškiai nurodoma, kad *„vadovaujantis siūlomu pamatiniu sprendimu valstybės narės turės savo įstatymuose numatyti tokius su apkaltinamaisiais nuosprendžiais už minimus nusikaltimus susijusius draudimus užsiimti tam tikra veikla.“*

Be to, 6 straipsnyje nustatoma, kad valstybės narės „*pripažintų bet kokį draudimą,*

*nereikalaudamos jokių formalumų, ir jį vykdytų“*. 7 straipsnyje išvardijamos aplinkybės, kada valstybės narės kompetentingos institucijos gali atsisakyti pripažinti ir vykdyti draudimą. 8 straipsnyje nustatoma, kad siekiant vykdyti draudimą užtenka pateikti tam tikrą reikiamą formą. Be to, 9 straipsnyje numatoma, kad valstybės narės „*imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad nuteistasis turi stabdančio poveikio neturinčią teisių gynimo priemonę“*.

Šiomis nuostatomis neapsiribojama tik bendradarbiavimo tarp kompetentingų valstybių narių institucijų lengvinimu ir spartinimu pagal ES sutarties 31 straipsnio 1 dalies a punktą.

Dėl šių nuostatų greičiausiai reikės įgyvendinti tam tikrų valstybių narių bent jau baudžiamojo proceso teisės pakeitimų. Taigi galima teigti, kad šiomis nuostatomis stengiamasi užtikrinti valstybėse narėse taikomų normų suderinamumą pagal ES sutarties 31 straipsnio 1 dalies c punktą.

Teisės reikalų komitetas per 2005 m. lapkričio 22 d. posėdį vienbalsiai[1] nusprendė siūlyti, kad pamatinio sprendimo teisiniu pagrindu būtų laikomi ne tik ES sutarties 31 straipsnio 1 dalies a punktas ir 34 straipsnio 2 dalies b punktas, bet ir 31 straipsnio 1 dalies c punktas.

Pagarbiai,

Giuseppe Gargani

[1] Posėdyje balsavę nariai: Giuseppe Gargani (pirmininkas), Rainer Wieland (pirmininko pavaduotojas), Antonio López-Istúriz White (nuomonės referentas), Maria Berger, Bert Doorn, Nicole Fontaine, Othmar Karas, Piia-Noora Kauppi, Kurt Lechner, Klaus-Heiner Lehne, Arlene McCarthy, Marie Panayotopoulos-Cassiotou, Michel Rocard, Aloyzas Sakalas, Nicola Zingaretti ir Tadeusz Zwiefka.